

BOLIDEN ODDA AS
Eitrheimsneset (JE)
5750 Odda

Oslo, 24. juni 2024

Deres ref.:
Kristin Holsen Børve

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2022/180
2024.0028.miljodir

Saksbehandler:
Eli Mathisen

Rapport etter tilsyn 22. mai - 23. mai 2024

Denne rapporten omhandler forhold som ble avdekket under tilsyn hos BOLIDEN ODDA AS (virksomhetsnummer: 973166395).

Rapporten består av følgende deler:

- Del 1: Resultatet av tilsynet
- Del 2: Miljødirektoratets vurdering og begrunnelse
- Del 3: Informasjon om tilsynet
- Del 4: Annen informasjon

Del 1: Resultatet av tilsynet

Denne delen gir en oversikt over resultatet av tilsynet og hva dere må gjøre til gitte frister. Nærmere beskrivelse er gitt i [del 2](#).

Miljødirektoratet avdekket avvik som dere må rette snarest

Miljødirektoratet avdekket følgende avvik under tilsynet:

- Avvik 1: Virksomheten har ikke etablert tilstrekkelige rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av tillatelsene til graving i forurenset grunn i GZO-prosjektet
- Avvik 2: Virksomheten har ikke etablert tilstrekkelige rutiner for å unngå forurensning via stålsputt til sjø
- Avvik 3: Boliden Odda har ikke en fullstendig miljørisikoanalyse for ytre miljø
- Avvik 4: Virksomhetens lagring av farlig avfall er ikke i tråd med regelverket
- Avvik 5: Virksomheten har hatt ulovlige utslipp av arsen, sink og kobber til vann i 2024

Avvik er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Vi ser alvorlig på avvik 2 og 4.

BOLIDEN ODDA AS må snarest rette opp avvik. Dere må sende Miljødirektoratet en skriftlig tilbakemelding som viser hvordan avvik er rettet innen 4. oktober 2024.

Miljødirektoratet påpeker anmerkninger

Vi har følgende anmerkninger:

- Anmerkning 1: Virksomheten kan med fordel inkludere i internkontrollsystemet når beregnede verdier for forurenset grunn skal klassifiseres som farlig avfall

Anmerkning er et forhold som vi mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke er manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Dere må betale gebyr

BOLIDEN ODDA AS må betale et gebyr på 58 400 kr for tilsynet.

Vi ber om tilbakemelding fra dere på epost

Vi ber om at dere sender all skriftlig tilbakemelding til post@miljodir.no ved Eli Mathisen. Merk svaret med saksnummer 2022/180 og tilsynsnummer 2024.0028.miljodir.

Del 2: Miljødirektoratets vurdering og begrunnelse

Avvik 1: Virksomheten har ikke etablert tilstrekkelige rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av tillatelsene til graving i forurenset grunn i GZO-prosjektet

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Internkontrollforskriften § 5 andre ledd nr. 7
- Tidsbegrenset tillatelse til graving i forurenset grunn ved forberedende arbeider til utvidelse av virksomheten (kalt tidligaktivitetsfasen), datert 6. juli 2021, sist endret 16. juni 2022.
- Tillatelse til tiltak i forurenset grunn og deponi for etablering av midlertidig riggområde i Eitrheimsvågen (kalt Eitrheimsvågen), datert 25. november 2021
- Tillatelse til graving i forurenset grunn ved utvidelse av virksomheten – Hovedaktivitetsfase GZO (kalt hovedaktivitetsfasen), datert 14. desember 2021, sist endret 7. mars 2024.

Beskrivelse av krav

Internkontrollforskriften § 5, andre ledd nr. 7 inneholder krav om at virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

De tre tillatelsene til graving i forurensa grunn som er gitt i GZO-prosjektet inneholder krav til hvordan arbeidene skal følges opp. Dette gjelder blant annet volum/areal på mengde masser som fjernes og oversikt over områder hvor det blir liggende igjen masse over Miljødirektoratets normverdi.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Boliden Odda holder på med anleggsarbeid i forbindelse med utvidelse av produksjonen, kalt GZO-prosjektet. Prosjektet innebærer graving i forurensa grunn på store deler av industriområdet.

Under tilsynet kom det frem at virksomhetens systematiske oppfølging av graving i forurensa grunn for å sikre at arbeidet skjer i tråd med vilkår i tillatelsene til graving har mangler.

Prosedyrer i internkontrollsystemet

Virksomheten mangler beskrivelse av enkelte oppgaver som utføres som er viktige for ytre miljø. De har i noen grad etablert systemer for å følge opp disse forholdene, men rutineene er ikke skriftlig nedfelt i internkontrollsystemet.

Miljødirektoratet påpeker følgende:

- Det er ikke tilstrekkelig beskrevet i internkontrollsystemet hvordan graving i forurensa grunn blir ivaretatt i GZO-prosjektet.
- Ansvar for å følge opp tillatelser til graving i forurensa grunn i GZO-prosjektet på et overordnet nivå er ikke tydeliggjort i internkontrollsystemet. Under tilsynet kom det fram eksempler på at den systematiske oppfølgingen dermed ikke er god nok. Eksempelvis er det ikke etablert et system for å holde oversikt over mengde eller areal av oppgravde forurensete masser for de tre gravetillatelsene.
- Virksomheten opplyste at "pakkeier", dvs. ansvarlig for en kontrakt, er ansvarlig for å sikre at graving i forurensa grunn på sitt ansvarsområde gjøres i tråd med gjeldene tillatelser. Hvilket ansvar de har, og hvordan det skal følges opp, er ikke tilstrekkelig beskrevet i internkontrollsystemet.
- Det er etablert et avviksbehandlingssystem for GZO-prosjektet. Det ble verifisert under tilsynet at dette i liten grad benyttes til rapportering av avvik relatert til tillatelsene som er gitt til graving i forurensa grunn i GZO-prosjektet. Dette gjelder f.eks. i tilfeller hvor masser har blitt kjørt til feil plass, men dette har blitt oppdaget og massene har blitt hentet tilbake.

Graving i forurensa grunn

Når det gjelder oppfølging av de tre gravetillatelsene Miljødirektoratet har gitt i forbindelse med GZO-prosjektet, vil vi påpeke følgende:

- Det er ikke etablert tilstrekkelige rutiner for graving i forurensa grunn til å fange opp om mengdebegrensningen (mengde eller areal) som er gitt i tillatelsene til graving i forurensa grunn overholdes. Manglende oversikt over mengder/areal kan føre til at virksomheten ikke kan være sikre på om de overholder sine plikter til å informere Miljødirektoratet dersom gravinga omfatter større mengder enn det er gitt tillatelse til.
- I søknaden om graving i tidligaktivitetsfasen opplyste virksomheten om at det ville være behov for å grave ut ca. 15 700 m³ forurensete masser, og det ble gitt tillatelse til dette. På

inspeksjonen kunne virksomheten ikke framskaffe tall over mengden forurensa grunn som var gravd ut i tidligaktivitetsfasen.

- I tillatelsene til graving i forurensa grunn som er gitt i GZO-prosjektet er det stilt krav om at det skal sendes inn en sluttrapport i etterkant av gravearbeidene. Det er stilt krav om at en oversikt over områder hvor det ligger gjenværende masse over Miljødirektoratets normverdi, med henvisning til kart, skal vedlegges rapporten. Virksomheten har per dags dato ikke etablert en oversikt som viser hvor det ligger igjen forurensede masser på virksomhetens område, slik det skal rapporteres i sluttrapportene for graveprosjektene.

Avvik 2: Virksomheten har ikke etablert tilstrekkelige rutiner for å unngå forurensning via stålpunt til sjø

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven, gitt 7. februar 2003, og sist endret 7. august 2023, punkt 2.5. Plikt til forebyggende vedlikehold

Beskrivelse av krav

For å holde de ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp skal virksomheten sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. System og rutiner for vedlikehold av slik utstyr skal kunne dokumenteres, jamfør tillatelsen punkt 2.5.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Fram til 1986 fylte Boliden Odda produksjonsavfall i Eitrheimsvågen. De ble pålagt opprydning og tiltak for å hindre spredning av forurensning, og bygde en betongspunt mot vågen for å ivareta dette. For å hindre spredning av forurensning bygde de også en 200 m lang demning tvers over vågen (stålpunt), mot sjø. Spuntene er nedgravd. Det gjennomføres overvåking i grunnvannsbrønner på begge sider av stålpunten for å følge med på om avrenningen fra området endrer seg.

Virksomheten opplyste at stålpunten kontrolleres når det er graving i tilknytning til den, og vi fikk framvist eksempel på dette. Virksomheten kjenner ikke til teknisk tilstand på hele spunten. Det er ikke beskrevet i internkontrollsystemet hvordan spunten kontrolleres og hvilke tiltak som gjøres for å kompensere for at de ikke kan kontrollere stålpunten visuelt, utover overvåkingen nevnt over. Virksomheten har ikke angitt akseptkriterier i internkontrollsystemet som tilstand vurderes opp mot.

Miljødirektoratet ser alvorlig på dette avviket.

Avvik 3: Boliden Odda har ikke en fullstendig miljørisikoanalyse for ytre miljø

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven, gitt 7. februar 2003, og sist endret 7. august 2023, punkt 13.1. Miljørisikoanalyse
- Internkontrollforskriften § 5 andre ledd nr. 6

Beskrivelse av krav

Tillatelsen kapittel 13.1 krever at virksomheten skal gjennomføre en miljørisikoanalyse av sin virksomhet. Virksomheten skal vurdere resultatene i forhold til akseptabel miljørisiko. Potensielle kilder til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikoanalysen skal dokumenteres og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre akutt forurensning med fare for helse- eller miljøskader inne på virksomhetens område eller utenfor. Ved endrede produksjonsforhold skal miljørisikoanalysen oppdateres. Risikoanalysen skal ta hensyn til ekstremvær, flom etc. og fremtidige klimaendringer.

I internkontrollforskriften § 5 andre ledd punkt 6 står det at virksomheten skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Under tilsynet ble det verifisert om Boliden Odda har gjennomført miljørisikoanalyser for de områdene som var tema på tilsynet. Det ble konstatert at Boliden Odda ikke har gjennomført risikovurderinger som omfatter alle forhold som kan medføre akutt forurensning med fare for miljøskader for de temaene som ble kontrollert på tilsynet.

Med bakgrunn i gjennomgangen som ble foretatt under tilsynet, påpeker vi følgende forhold:

- Boliden Odda har gjort vurderinger av betongspunten og stålsunten i Eitrheimsvågen, men spuntene er ikke belyst og vurdert i miljørisikoanalysene for Boliden Odda, jamfør avvik 2.
- I forbindelse med utvidelse av produksjonen ved Boliden Odda vil det bli lokalisert nye bygg (filterstasjon og lager for BlySølv-produkt) på vestsiden av Eitrheimsneset, innerst i Eitrheimsvågen. Kartleggingen av området viser svært høye forurensningsnivåer for tungmetaller i hele området. Forurensningen er ikke avgrenset i dybden, men det er antatt i tiltaksplanen at den er mange meter dyp. Miljødirektoratet har stilt krav om at det skal fjernes masser ned til 1 – 1,5 m som omsøkt, mens dypere liggende masser kan bli liggende. Planlagte grunnarbeider omfatter blant annet oppgraving og fjerning av masser ned til 1 – 1,5 m under terreng. Byggene er planlagt fundamentert på peler til berg. Dette vil innebære peling i områder med høyt forurensningsnivå i grunnen. Boliden Odda har ikke gjennomført en miljørisikovurdering av hvordan peling i det forurensede området kan påvirke avrenning og forurensningspotensial, og om det må iverksettes avbøtende tiltak.

Avvik 4: Virksomhetens lagring av farlig avfall er ikke i tråd med regelverket

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Avfallsforskriften § 11-5 Forsvarlig oppbevaring mv. av farlig avfall
- Avfallsforskriften § 11-8 Leveringsplikt
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven, gitt 7. februar 2003, og sist endret 7. august 2023, punkt 9.2.1. Generelle krav til håndtering av avfall

Beskrivelse av krav

I avfallsforskriften § 11-5 er det stilt krav om at farlig avfall skal tas hånd om på en forsvarlig måte. Alle som oppbevarer, transporterer eller håndterer farlig avfall, skal treffe nødvendige tiltak for å unngå fare for forurensning eller skade på mennesker eller dyr.

I avfallsforskriftens § 11-8 framgår det at farlig avfall i mengder på over 1 kg skal leveres minst 1 gang per år.

I tillatelsen punkt 9.2.1 er det stilt krav om at farlig avfall, uavhengig av mengde, skal lagres innendørs og på tett dekke med oppsamling av eventuell avrenning. Annen lagringsmåte kan godtas dersom virksomheten kan dokumentere at den valgte lagringsmåten gir minst like lav risiko og like god miljøbeskyttelse.

I punkt 9.2.1 i tillatelsen er det videre angitt at farlig avfall ikke skal lagres lenger enn 12 måneder. Unntak fra kravet om maksimalt 12 måneders lagring gjelder for kvikksølvresidue. Dette avfallet kan mellomlagres i inntil 5 år.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Mellomlagring av farlig avfall

Under tilsynet i 2024 ble det gjennomgått oversikt over farlig avfall virksomheten hadde på lager på inspeksjonstidspunktet, og hvor lenge det hadde vært lagret. Følgende farlig avfall har vært lagret lenger enn 1 år:

- Hg befengt avfall i IBC containere har vært mellomlagret i perioden siden juni 2018
- Diverse produksjonsavfall fra "Luta", som har vært lagret fra før 2022
- Hg kontaminert avfall fra "Røst", som har vært lagret siden 2018
- Noe produksjonsavfall uten kjent opprinnelse, som har vært lagret siden 2018

Boliden Odda har i etterkant av tilsynet opplyst at de er i ferd med å avhende farlig avfall fra mellomlagringsplass.

Lagerområde for farlig avfall

På tilsynet gjennomført i 2023 ble det påpekt at området som Boliden Odda benytter for lagring av farlig avfall ikke er i tråd med kravene i tillatelsen punkt 9.2.1. Der er det stilt krav om at farlig avfall, uavhengig av mengde, skal lagres innendørs. Boliden Odda har et lagerområde utendørs for farlig avfall.

Boliden Odda har planer om å etablere nytt mellomlager for farlig avfall. De opplyste under tilsynet at de avventer behandling av søknad om etablering av egen fjellhall for deponering av Hg-residue, for å få avklart hvilke fraksjoner og mengder farlig avfall de vil ha behov for å lagre på mellomlageret.

I tilbakemeldingen etter tilsynet i 2023 opplyser virksomheten at de vil oppdatere gjeldende risikovurdering for mellomlager for farlig avfall, med tanke på å dokumentere at den lagringsmåten de har gir like lav risiko og like god miljøbeskyttelse som lagring innendørs. Under tilsynet i 2024 ble det verifisert at dette ikke var gjort.

Dette er et gjentakende avvik fra tilsynet i 2023, og Miljødirektoratet ser alvorlig på dette.

Avvik 5: Virksomheten har hatt ulovlige utslipp av arsen, sink og kobber til vann i 2024

Dette er et avvik fra følgende krav gitt i regelverket

- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven, gitt 7. februar 2003, og sist endret 7. august 2023, punkt 3.1.1 Utslipp fra punktkilder

Beskrivelse av krav

I tillatelsen er det satt konsentrasjonsgrense (mg/l) for utslipp av tungmetaller fra VR-I, VR-II og Hg-rens, både som midlingstid døgn og midlingstid år.

- Konsentrasjonsgrensene for sink og kobber fra VR-I og VR-II er satt til 0,1 mg/l (midlingstid døgn).
- Konsentrasjonsgrensen for sink fra Hg-rens er satt til 1 mg/l (midlingstid døgn).
- Langtidsgrensen for arsen fra Hg-rens er satt til 62,0 kg/år.

Grenseverdiene gjelder ikke under unormale driftsforhold forutsatt at pliktene til å redusere forurensning, sørge for forebyggende vedlikehold og tiltaksplikten er overholdt.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

I perioden fra årsskiftet til tidspunktet for inspeksjonen har det vært enkelte overutslipp av sink og kobber til vann fra VR-I, av sink fra VR-II og av arsen fra Hg-rens. Det har vært et betydelig antall overutslipp til vann av arsen fra Hg-rens.

Virksomheten opplyser at i forbindelse med utvidelsen av produksjonen ved Boliden Odda vil det bli installert nytt Hg-rensaneanlegg. Boliden Odda opplyste at de gjør midlertidige tiltak fram til dette er på plass. De installerte midlertidig rensutstyr (container) i desember 2023. Etter årsskiftet har de hatt problemer med driften av dette utstyret. De opplyste under tilsynet at de jobber tett med utstyrsleverandør for å løse problemene.

Langtidsgrensen for arsen fra Hg-rens ble overskredet 17. april 2024, og virksomheten er i brudd med denne resten av året.

Miljødirektoratet ga avvik på ulovlige utslipp til vann av arsen til vann også på tilsyn i 2022 og 2023. Miljødirektoratet ser alvorlig på dette forholdet.

Anmerkning 1: Virksomheten kan med fordel inkludere i internkontrollsystemet når beregnede verdier for forurenset grunn skal klassifiseres som farlig avfall

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering

Virksomheten opplyser at de benytter avfallsforskriften § 11-2 og tilhørende vedlegg for å avgjøre om forurensa grunn har så høyt innhold av forurensning at det skal klassifiseres som farlig avfall. De har beregnet verdier for de stoffer som er relevante for industriområdet, men en oversikt over beregnede verdier kunne ikke framskaffes på tilsynet.

Vedtak om gebyr

Miljødirektoratet vedtar at BOLIDEN ODDA AS må betale et gebyr på 58 400 kr for tilsynet. Dette tilsvarer sats 5 for flerdagstilsyn og er gitt på bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk. Vedtaket er gitt med hjemmel i forurensningsforskriften § 39-8.

Dere vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen.

Miljødirektoratet er pålagt å ta gebyr for tilsyn på forurensningsområdet. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Vi viser til varsel om gebyr 22. mai 2024 og til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Dere har rett til å klage

Dere har rett til å klage på vedtaket. Retten til å klage er gitt i forvaltningsloven kap. VI. En klage bør være skriftlig begrunnet og må sendes til Miljødirektoratet innen tre uker etter at dere mottok dette brevet. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsatt ovenfor må betales inn. Dersom vi tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

Del 3: Informasjon om tilsynet

Gjennomføring av tilsynet

Tilsynet er gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Vår hjemmel til å føre tilsyn er forurensningsloven § 48. Rapporten gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av BOLIDEN ODDA AS sitt miljøarbeid eller miljøstatus.

Tilsynet er en del av Miljødirektoratets risikobaserte tilsyn.

Fra Miljødirektoratet deltok

- Eli Mathisen
- Ingrid Gisnås Vardeberg

Kontaktperson hos BOLIDEN ODDA AS

- Kristin Holsen Børve

Anlegg kontrollert

Følgende anlegg tilhørende BOLIDEN ODDA AS ble kontrollert under tilsynet:

- Boliden Odda, Ullensvang

Tema kontrollert

Følgende tema ble kontrollert knyttet til Forurensende aktivitet:

- Internkontroll
- Grunnforurensning
- Vedlikehold
- Produsentansvar avfall
- Utslipp til vann
- Støy

Regelverk

Tilsynet omfattet følgende regelverk:

- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Forskrift om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven, gitt 7. februar 2003, og sist endret 7. august 2023
- Tidsbegrenset tillatelse til graving i forurenset grunn ved forberedende arbeider til utvidelse av virksomheten (kalt tidligaktivitetsfasen), datert 6. juli 2021, sist endret 16. juni 2022
- Tillatelse til tiltak i forurenset grunn og deponi for etablering av midlertidig riggområde i Eitrheimsvågen (kalt Eitrheimsvågen), datert 25. november 2021
- Tillatelse til graving i forurenset grunn ved utvidelse av virksomheten – Hovedaktivitetsfase GZO (kalt hovedaktivitetsfasen), datert 14. desember 2021, sist endret 7. mars 2024

Fremlagt dokumentasjon

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold under tilsynet:

- Internkontrollsystemet for GZO-prosjektet og for Boliden Odda
- Innrapporterte avvik i GZO-prosjektet
- Miljørisikoanalyse for Boliden Odda
- Oversikt over farlig avfall på mellomlager hos Boliden Odda

- Støysonekart og resultater fra støymålinger for Boliden Odda

Del 4: Annen informasjon

Andre forhold

Sluttrapport fra graving i forurensa grunn

Virksomheten opplyste under tilsynet at gravingen som er omfattet av tillatelsen for tidligaktivitetsfasen og Eitrheimsvågen er avsluttet. Virksomheten opplyste at de ikke har utarbeidet sluttrapport for dette graveprosjektet, og videre at de har tenkt å skrive en sluttrapport for alle tre graveprosjektene (tidligaktivitetsfase, Eitrheimsvågen og hovedaktivitetsfase) når alt arbeidet er ferdig. Dette er avklart med saksbehandler i Miljødirektoratet.

Dere har anledning til å kommentere på rapporten

Dere har anledning til å kommentere på faktiske feil i denne rapporten. Eventuelle kommentarer må sendes Miljødirektoratet innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Rapporten vil være offentlig tilgjengelig

Denne rapporten er tilgjengelig for offentligheten via Miljødirektoratets postjournal på miljodirektoratet.no, i tråd med offentlighetsloven.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Einar Knutsen
seksjonsleder

Eli Mathisen
tilsynsleder

Kopi til:

- Statsforvaltaren i Vestland
- Ullensvang kommune